

ماہنامہ جامعہ و فرهنگ قرقیزستان

مرداد ۱۴۰۱ - شماره ۰۰

ویژہ نامہ موضوعے:
دین و دولت در جمهوری قرقیزستان

دین و فرهنگ سفارت جمهوری اسلام ایران در قرقیزستان

 قرقیزستان، بیشکک، خیابان عشق آباد، شماره ۲۵

 +996 312 903 799

 @ raizani.ir.kg@mail.ru

 https://t.me/iran_culture_kyrgyzstan

 https://www.instagram.com/iran_culture_kyrgyzstan/

 <https://www.facebook.com/CulturalCenterBishkek/?ref=bookmarks>

 <https://www.facebook.com/parviz.ghasemi.370>

 https://www.youtube.com/channel/UCprdXoZpYgFENpOI_3Kmdlg

 <http://ru.icro.ir/bishkek>

ماهنامه

جامعه و فرهنگ قرقیزستان

نشریه فارسی رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران در قرقیزستان

شماره ۸۰ مرداد ۱۴۰۱

مدیر مسئول و سرپرستار:
محمود خدمتگزار

گردآوری و ترجمه مطالب:
جاوید میرزایف

طراحی و صفحه آرایی:
عثمان نازرولایف

نقل مطالب با ذکر منبع
بلامانع است.
درج مطالب در این نشریه
الزاماً به معنی تأیید
تام و تمام محتوای آنها
نیست.

فهرست مطالب این شماره:

سیاست دینی قرقیزستان:
تحلیل دستاوردها و مشکلات

۵

بحث اصلاح آموزش
دینی در قرقیزستان

۱۱

افزایش خطر افراطگرایی
در آسیای مرکزی

۱۶

درس جدید «تاریخ ادیان»
در مدارس قرقیزستان

۲۰

وضعیت و مشکلات مراکز
آموزشی دین اسلام در
قرقیزستان

۲۳

درباره ماهنامه «جامعه و فرهنگ قرقیزستان»

شناخت و درک صحیح جامعه و فرهنگ کشورهای دیگر به ویژه کشورهای همسایه و پیرامون، پایه و اساس برقراری و توسعه روابط فرهنگی با آنهاست و بدون این شناخت، سیاست گذاری، برنامه ریزی و فعالیت فرهنگی بین المللی و منطقه ای اعتبار و اثربخشی مناسبی نخواهد داشت. توسعه صحیح روابط فرهنگی ایران و منطقه آسیای مرکزی (در اینجا قرقیزستان) نیز مستلزم دستیابی به درکی درست و مبتنی بر واقعیات عینی از جامعه و فرهنگ امروز این کشورها و مردمانی است که در این منطقه زندگی می کنند.

ارائه تصویری روشن و مبتنی بر عینیات از جامعه و فرهنگ آسیای مرکزی و تحولات، سیاست ها، برنامه ها و اقدامات مهم این کشورها در حوزه جامعه و فرهنگ می تواند ضمن کمک به تأمین اشراف خبری - اطلاعاتی نظام به مسائل و تحولات دینی فرهنگی منطقه و محیط بین الملل، مراکز و نهادهای تصمیم گیر در داخل کشور را در اتخاذ سیاست ها و راهبردهای بلندمدت و کوتاه مدت فرهنگی و تنظیم روابط فرهنگی بر اساس مختصات هر یک از کشورهای منطقه یاری نماید.

رایزنی فرهنگی سفارت ج.ا.ایران در جمهوری قرقیزستان با درک این مسئله و با وقوف بر اهمیت اطلاع رسانی درست و به موقع از تحولات و رویدادهای فرهنگی اجتماعی منطقه، تهیه و انتشار دوهفته نامه الکترونیکی «جامعه و فرهنگ قرقیزستان» را از جمله یکی از برنامه های ثابت خود قرار داده است، که از اواخر سال ۱۴۰۰ به صورت ماهنامه چاپ و نشر می شود.

در سال چهارم (۱۴۰۱) انتشار این نشریه تلاش می شود محتوا و نیز کیفیت طراحی و صفحه آرایی آن همچون گذشته مورد توجه و اهتمام قرار گیرد. حفظ و استمرار روند شکل گرفته و نهادینه شده برای تهیه و انتشار این نشریه، تنوع و غنای محتوای آن، در طول این سال ها به عنوان یک سیاست و خط مشی کلی از سوی نمایندگی فرهنگی دنبال شده است.

امید می رود خوانندگان مطالب این ماهنامه با ارائه نقطه نظرات و پیشنهادات ما را در ارتقای کیفیت و محتوای مطالب یاری نمایند.

محمود خدمتگزار

سرپرست رایزنی فرهنگی ج.ا.ایران

بیشکک - قرقیزستان

سیاست دینے قرقیزستان

تحلیل دستاوردها و مشکلات

رسیدند که از این تعداد ۲۹۳۰ انجمن اسلامی، ۴۰۴ انجمن مسیحی، ۱۲ انجمن بهائی، ۱ انجمن یهودی و ۱ انجمن بودایی بوده است. بزرگترین آنها اداره دینی مسلمانان قرقیزستان یا همان مفتیات است که نشان از اهمیت حفظ و صیانت مذهب حنفی و عقیده متأثریدی در بین مسلمانان تاکید دارد. شایان ذکر است که در سال ۱۹۹۱ تنها ۳۹ مسجد در سراسر کشور وجود داشت. اکثر مساجد قرقیزستان با حمایت مالی بنیادهای عربی و ترکی ساخته شده است.

امروزه بیش از ۸۰ درصد از جمعیت قرقیزستان خود را مسلمان می‌دانند و اقلیت باقی‌مانده، مسیحی ارتدوکس (۷ درصد) و پیروان سایر ادیان (۱۲ درصد) هستند. در عین حال، میزان دینداری در میان مسلمانان قرقیزستان نیز متفاوت است. به عنوان مثال، هر فردی که خود را مسلمان می‌داند، لزوماً مذهبی و پایبند به احکام دین نیست. همین امر در مورد مسیحیان ارتدوکس نیز صدق می‌کند. در سال‌های اخیر مطالعات دقیقی در مورد تعداد مسلمانان نمازخوان در قرقیزستان انجام نشده است، با این وجود بر اساس مشاهدات و بررسی‌های صورت گرفته در سال‌های گذشته، به عنوان مثال می‌توان گفت که فقط بخشی از مسلمانان به تمامی احکام اسلام پایبند هستند، بخشی دیگر فقط نماز جمعه را اقامه می‌کنند و بخش سوم فقط در مراسم نمازهای عیدین شرکت می‌کنند.

احیای اسلام در قرقیزستان که پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی آغاز شد، در قالب افزایش شدید تعداد سازمانهای مذهبی اسلامی تجلی یافت و به رسیدن دین به جایگاه قابل توجه در زندگی عمومی و دولتی این کشور منجر شد. در کنار اسلام، سایر ادیان و جنبش‌های مذهبی نیز به آزادی دست یافتند، اما به دلیل غلبه سنت‌های اسلامی در قرقیزستان نتوانستند محبوبیت گسترده‌ای کسب کنند. در مراحل اولیه احیای اسلام در قرقیزستان، اصول اسلامی عمدتاً از سایر کشورهای اسلامی اخذ می‌شد، زیرا به دلیل کنترل شدید دولت با رویکرد رسمی الحادی در گذشته، این کشور عملاً هیچ نهاد دینی معتبری نداشت. مقامات قرقیزستان مستقل به نوبه خود، تلاش نمودند تا مانع رشد اسلامگرایی در این کشور نشوند.

قرقیزستان با توجه به تعداد مساجد، در سرانه جمعیت، امروزه یکی از مذهبتترین کشورهای منطقه آسیای مرکزی محسوب می‌گردد. در عین حال، در نتیجه یک سیاست مذهبی نرمتر، میزان رادیکالیزه شدن دین در قرقیزستان نسبت به سایر کشورهای همسایه کمتر است.

مشکلات در حوزه دینی:

در آغاز سال ۲۰۲۱ میلادی ۳۳۴۸ انجمن دینی در کمیسیون دولتی امور ادیان جمهوری قرقیزستان به ثبت

نارمید فخر د میدان مرکزی سابق ریگ

هر چیزی جز خدا» می‌باشد. طرفداران «یقین انکار»، بازگشت به قرون وسطی، امتناع از تمام مزایای تمدن، از جمله وسایل ارتباطی، آموزش و پزشکی مدرن را تبلیغ می‌کنند. فعالیت این گروه در سال ۲۰۱۷ ممنوع شد.

با وجود اینکه جمهوری قرقیزستان به طور رسمی یک کشور سکولار است، اما در سال‌های اخیر موارد سیاسی شدن دین، از جمله دخالت اعضای سازمان‌های مذهبی در فرایندهای سیاسی که اغلب توسط خود سیاستمداران حمایت می‌شود، افزایش یافته است. در جریان انتخابات پارلمانی سال ۲۰۱۵، مردم شاهد تلاش‌های یکی از احزاب در راستای جلب حمایت مراجع دینی بودند. این تلاش‌ها در حین انتخابات ریاست جمهوری سال ۲۰۱۷ نیز ادامه یافت تا زمانی که حاج چوباق جلیلاف، روحانی سرشناس قرقیزستان به برنامه تبلیغات انتخاباتی یکی از نامزدها دعوت شده بود.

افزایش تمایل رأی‌دهندگان به نامزدهای احزاب دینی برای ورود به حوزه سیاست، هم ناشی از افزایش دین‌گرایی جمعیت و هم به دلیل نارضایتی از سیاست دولت و به طور کلی بی‌اعتمادی بخشی از جامعه مسلمین به نهادهای سیاسی بود. بنابراین، رویکرد شخصیت‌های سیاسی قرقیزستان به تدریج در حال تبدیل به نشانه «انصاف و صداقت» در چشم رأی‌دهندگان مؤمن است.

با این حال، میزان نفوذ ادیان، به ویژه دین اسلام، سال به سال در زندگی عمومی مردم قرقیز و همچنین در روابط روزمره، قوانین رفتاری و حتی فرهنگ لغات آنها بیش از پیش آشکار می‌شود. قرقیزستان از آغاز استقلال خود به رویکردی لیبرال نسبت به حوزه دین پایبند بوده است. بنابراین در قرقیزستان برخلاف سایر کشورهای اتحاد جماهیر شوروی سابق، برای تأسیس و توسعه سازمان‌های دینی اسلامی، از جمله بنیادها و مراکز فعال خارجی، فضا و آزادی عمل بیشتری وجود دارد. همچنین علاوه بر عوامل داخلی (ایدئولوژیکی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی)، تأثیر فعال عوامل خارجی، زمینه‌ساز شکل‌گیری فرق مختلف اسلامی در کشور شد که هم مذهب حنفی معتدل (اکثریت) و هم جریان‌های تندرو دارد.

قرقیزستان تنها کشور سابق شوروی است که فعالیت جنبش مذهبی «جماعت تبلیغ» در آن ممنوع نیست. این جنبش در کشور ثبت نشده است، اما در سطحی قابل توجه فعالیت‌های خود را انجام می‌دهد. بارزترین فعالیت «جماعت تبلیغ» در قرقیزستان، برنامه «دعوت» است. پیروان این جنبش سیاست‌گرایی و تمایل خود را برای رساندن اصل اسلام به عامه مردم از طریق برنامه دعوت اعلام می‌کنند. تنها مورد ممنوعیت فعالیت، گروه «یقین انکار» بود که از «جماعت تبلیغ» جدا شد. نام این گروه که عربی است، به معنای «انکار

بازداشت پروان گروه «سین ام»

اروپا به تصویب رسید. انتقادات عمدتاً این واقعیت را در بر داشت که به دلیل بوروکراتیزه شدن رویه‌های ثبت نام، بسیاری از جوامع مذهبی قادر به ثبت نام رسمی نخواهند بود.

تا سال ۲۰۱۴ دولت اهمیتی چندانی برای حوزه دین قائل نبود و هیچ خط مشی مشخصی برای ایجاد روابط بین دین و دولت وجود نداشت اما از شروع سال ۲۰۱۴ برنامه سیاست دولت در حوزه دینی برای سال‌های ۲۰۲۰-۲۰۱۴ به تصویب رسید. این برنامه به نقش ادیان سنتی قرقیزستان، به ویژه اسلام سنتی (مذهب حنفی) و مسیحیت ارتدوکس توجه داشت. علاوه بر این، سند مذکور بر لزوم حفظ ارزش‌های سنتی اسلام و محافظت از نفوذ مسلمانان خارجی تأکید داشت. به عنوان مثال، در این برنامه آمده بود که رشد سریع تعداد واحدهای مذهبی، پیامد «نفوذ و حمایت مالی از سوی سازمان‌ها و روحانیون ترکیه، پاکستان، عربستان، ایران و ... است. این روند منجر به پیدایش هنجارهای دینی جدید و قشر بندی جامعه مسلمانان شد که ممکن است در آینده باعث ایجاد تضادها و درگیری‌های مذهبی شود». همچنین در این برنامه به ارتباط رادیکالیزه شدن دین در قرقیزستان با عامل آموزش دینی خارجی اشاره شده بود: «رادیکالیزه شدن دین در این کشور تا حدی ناشی از نفوذ مراکز و سازمان‌های افراطی مذهبی خارجی است. برخی از فارغ التحصیلان مراکز آموزشی کشورهای خارجی مروج ایدئولوژی و ذهنیت کشور میزبان می‌شوند و سبک زندگی، فرهنگ، رفتار شهروندان، پوشش و معیارهای رفتاری را القای می‌کنند که برای مردم قرقیزستان بیگانه است».

بر اساس بررسی‌های برخی از کارشناسان حوزه دین در قرقیزستان، فرایندهای اسلامگرایی و تغییر جهان بینی و رفتار مردم متأثر از آن، به تدریج کل نظام روابط اجتماعی قرقیزستان را به سمت دین‌گرایی تغییر خواهد داد که در نهایت موجب ورود اسلام به عرصه سیاست خواهد شد. بدین ترتیب، جمعیت و رأی‌دهندگان نسبت به شعارهای اسلامی حساستر می‌شوند.

در حال حاضر، رشد بیسابقه نقش دین در زندگی جامعه قرقیزستان رخ داده است که دولت را ملزم به اتخاذ رویکردهای جدید برای ایجاد روابط بین دین و دولت کرده است.

سیاست در حوزه دینی:

قانون «پیرامون آزادی مذهب و سازمان‌های مذهبی» برای اولین بار در سال ۱۹۹۱ به تصویب رسید که به سازمان‌های مذهبی اجازه داد فعالیت‌های خود را در کشور ثبت کنند. در نتیجه، تا سال ۲۰۰۸ بیش از ۲۰۰۰ سازمان مذهبی به ثبت رسید. از سال ۲۰۰۲ موضوع لزوم تشدید سیاست در حوزه دینی در قرقیزستان مطرح شد، اما این طرح بدون حمایت نمایندگان مجلس عالی کشور مسکوت ماند.

۳۱ دسامبر ۲۰۰۸ قانون جدید «پیرامون آزادی مذهب و سازمان‌های مذهبی جمهوری قرقیزستان» در این کشور تصویب شد که در آن تشریفات ثبت سازمان‌های مذهبی در کمیسیون دولتی امور ادیان تشدید شد. این قانون با وجود ارزیابی منفی کمیسیون ونیز و شورای کارشناسی دفتر نهادهای دموکراتیک و حقوق بشر سازمان امنیت و همکاری

حنفی، اقداماتی را برای جلوگیری از فعالیت‌های سازمان‌های افراطی در کشور انجام دهند.

با تجزیه و تحلیل گام‌هایی که دولت در راستای اعمال رویکردهای «نرم» نسبت به حوزه دین اسلام برداشته، لازم است به تمرکز آن بر لزوم بهبود سواد دینی مردم قرقیزستان اشاره نمود. برای این منظور و در راستای اجرای مفاد برنامه سیاست دولت در حوزه دینی، کمیسیون دولتی امور ادیان به همراه وزارت آموزش و علوم، پروژه افزودن درس «تاریخ ادیان» را در برنامه درسی مدارس برای پایه‌هایی نهم و دهم به صورت آزمایشی پیشنهاد دادند، اما به دلیل تعارض مبانی سکولاریسم و دینداری در آموزش و پرورش، برنامه درج دروس دینی در مدارس سکولار هنوز هم اجرا نشده است.

با این حال، سازوکارهایی برای گنجاندن درس‌های سکولار در مؤسسات آموزشی اسلامی در حال تدوین است. به عنوان مثال، در حال حاضر در دانشگاه اسلامی قرقیزستان نه تنها می‌توان در رشته‌های دینی تحصیل نمود، بلکه در سایر رشته‌های غیردینی و علوم دنیوی هم می‌توان به تحصیل پرداخت. علاوه بر این، نمونه‌های بسیاری وجود دارد که شهروندان قرقیزستان پس از کسب آموزه‌های دینی در مدرسه، تحصیلات خود را در رشته «الهیات» دانشگاه دولتی آرابایف، دانشگاه دولتی اوش و دانشگاه قرقیزی-ترکی «ماناس» ادامه می‌دهند.

سال ۲۰۱۴ به منظور جلوگیری از جذب زندانیان و افرادی دارای سوء سابقه از سوی سازمان‌های افراطی، به اداره اجرای تنبیهات قرقیزستان دستور داده شد که زندانیان محکوم به افراطگرایی را جدا از سایر زندانیان نگه دارند. دلیل چنین اقدامی این بود که زندانیان با قرار گرفتن در یک اتاق با افراطگرایان می‌توانند تحت تأثیر افکار افراطی آنها قرار گیرند. لازم به ذکر است، افراطگرایی که در اتاق‌های زندانیان از گروه‌های جنایی سازمان یافته در بند بودند، در آینده به صفوف آنها می‌پیوستند.

دولت قرقیزستان در تبلیغ اسلام سنتی نقش مهمی برای رسانه‌ها قائل است و انتشار مطالب سعمی و بصری درباره اسلام را محدود نمی‌کند. سایت اطلاع‌رسانی «تصویحات مدیا» به منظور ارتقای سواد دینی شهروندان و زیر نظر شورای علمای قرقیزستان فعالیت دارد. علاوه بر این، صفحه رسمی

بدین ترتیب، مقامات قرقیزستان با اتخاذ این برنامه، قصد خود را برای افزایش نقش دولت در کنترل انحرافات مذهبی و حمایت از ادیان سنتی نشان دادند. خط مشی دولت در حوزه دینی برای دوره ۲۰۲۰-۲۰۱۴ در مجموع شامل ترویج ابتکارات اجتماعی سازمان‌های مذهبی، تمرکز و مدیریت مسلمانان تحت یک اداره دینی (اداره دینی مسلمانان قرقیزستان - مفتیات) بود که با هماهنگی کمیسیون دولتی امور ادیان قرقیزستان انجام می‌شود.

اگر به اقدامات انجام شده بر اساس رویکرد جدید به دین نگاه کنیم، می‌توان به نکات مهم زیر اشاره نمود:

- نخست، برای اولین بار در قرقیزستان گام‌هایی در جهت تعامل دین و دولت برداشته شد، به ویژه اصلاحاتی در کار مفتیات قرقیزستان، از جمله افزایش کنترل بر انتصاب ائمه مساجد و تعامل آنها با کمیسیون دولتی امور ادیان، وزارت آموزش، بنیادهای مذهبی و سازمان‌های غیردولتی صورت گرفت، و بر لزوم ایجاد روابط دوستانه بین ادیان تأکید شد.

- دوم، مسائل مربوط به فعالیت‌های تبلیغاتی در مفتیات، از جمله ایجاد لباس واحد برای داعیان و مبلغان، حل و فصل شد.

- سوم، بنیاد توسعه فرهنگ معنوی «ایمان» با حمایت دولت تاسیس شد که از جمله وظایف آن می‌توان به افزایش آگاهی عمومی نسبت به سیاست دولت در حوزه دین، افزایش مدارا، جلوگیری از افراطگرایی و ارتقای سطح سواد ائمه جماعت مساجد اشاره نمود. بدین ترتیب، نوعی روش اطلاع‌رسانی برای مقابله با افراطگرایی در قرقیزستان شکل گرفت که شامل سازمانهای مذهبی، مؤسسات آموزشی، سمن‌ها و رسانه‌ها است.

- چهارم، فرایندهای اصلاح آموزش دینی راهاندازی شد. یکی از فعالیت‌های بنیاد «ایمان»، حمایت از ائمه مساجد و ارتقای سطح تحصیلات آنان است. دوره‌های کارآموزی و دانش‌افزایی ائمه مساجد از سال ۲۰۱۵ آغاز شده و هدف آن اطلاع‌رسانی در مورد مبانی سیاست‌های دولتی در حوزه دینی به منظور افزایش سطح سواد دینی روحانیون است. اداره مفتیات نیز روشی جهت صدور گواهینامه برای ائمه مساجد در نظر گرفته است. علاوه بر این، به همه نهادهای دولتی و مفتیات دستور داده شده است تا با ترویج شکل «نرم» اسلام مذهب

رعایت اصل سکولار بودن دولت است. در مجموع، متن برنامه جدید دستخوش تغییرات عمده‌ای نشد، اما مشکلات اجرای برنامه قبلی را به طور خلاصه منعکس و بر لزوم ادامه کار برای بهبود وظایف انجام شده تأکید دارد.

بدین ترتیب، یکی از ویژگی‌های سیاست دولت از سال ۲۰۱۴، تمرکز بر حفظ هویت ملی و مدنی از طریق حمایت از شکل سنتی اسلام در قالب مذهب حنفی و عقیده ماتریدی است. اصلاح آموزش دینی، جلوگیری از رادیکالیسم و افراطگرایی، جلوگیری از درگیری‌های مذهبی و حفظ حکومت سکولار مهمترین وظایف حاکمیت قرقیزستان در حوزه دینی است.

مفتیات نیز در شبکه اجتماعی «فیسبوک» فعالیت دارد و شبکه‌های تلویزیونی «آیان تیوی»، «مروا تیوی»، «نیو تیوی» و ... برنامه‌های گوناگونی در موضوعات دینی پخش می‌کنند.

گفتنی است طی سال‌های ۲۰۲۰-۲۰۱۴ دولت اختیارات بیشتری را به فعالان و تولید کنندگان محتوی دینی به منظور حل و فصل اختلافات فرقه‌های دینی در جامعه مسلمانان قرقیزستان داده است.

در سال ۲۰۲۱، برنامه به‌روز شده سیاست‌های دولت در حوزه دین برای سال‌های ۲۰۲۶-۲۰۲۱ به تصویب رسید. یکی از نکاتی که در این برنامه به آن توجه خاص شده، مسئله

کارکنان مینت باباس بمان

یکی از نکات اصلی برنامه قبلی سیاست دولت در حوزه دین، مسئله پوشش ظاهری مسلمانان قرقیزستان بود که از خارج‌الگوبرداری شده بود و با سنت‌های ملی مطابقت نداشت. بنابراین تهیه یونیفورم واحد برای کارکنان مفتیات و امامان جماعت یکی از مظاهر صیانت از اسلام سنتی قرقیزستان محسوب می‌شود.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

هدف سیاست دولت قرقیزستان در حوزه دین، حفظ ادیان سنتی و هویت ملی، از جمله از طریق اسلام سنتی مذهب حنفی است که با سنت‌های ملی مغایرتی ندارد. پیشگیری از افراط‌گرایی، مبارزه با درگیری‌های مذهبی و مسائل تربیت دینی از جمله وظایف مرتبط است. در عین حال، تحلیل وضعیت دینی قرقیزستان نشان می‌دهد که سیاست دولت در حوزه دین برای حل و فصل مشکلات موجود همچنان نیازمند اصلاح و تغییر است.

یکی از دستاوردهای مهم سال‌های اخیر این است که دین، بخشی جدایی ناپذیر از زندگی عمومی مردم قرقیزستان شناخته می‌شود. به منظور جلوگیری از رادیکالیسم و افراط‌گرایی، دولت و مفتیان باید بر اجتماعی شدن مسلمانان تمرکز کنند که شامل مشارکت گسترده جامعه مسلمانان در پروژه‌های اجتماعی دولت،

مانند کمک به اقشار فقیر، حمایت از نهاد خانواده، کمک به کودکان، زنان و سالمندان بی سرپرست، پیشگیری از خشونت خانوادگی، مبارزه با جرم و جنایت، اعتیاد به الکل، مواد مخدر و غیره است.

در برنامه ۲۰۲۰-۲۰۱۴ لزوم استفاده از ظرفیت اجتماعی دین مطرح شده بود و در برنامه جدید ۲۰۲۶-۲۰۲۱ مجدداً بر آن تأکید شده است. کار مفتیان برای پرورش علمای دین، دین‌شناسان و متخصصان دکترا برای اجتماعی که با هدف ترویج و اجرای گسترده ارزش‌های معنوی و اخلاقی صورت می‌گیرد و موجب تربیت مسلمانان و شکل‌گیری احترام متقابل بین آنها گشته و همچنین یادگیری اصول مدارا با نمایندگان سایر ادیان، میل به کسب دانش و ادامه تحصیل، توانایی تشخیص تفاسیر درست و نادرست از اسلام و سایر ارزش‌های لازم که جهت هماهنگی روابط اجتماعی ضروری است، خالی از فایده نخواهد بود.

منبع:

<https://cabar.asia/ru/religioznaya-politika-v-kyrgyzstane-analiz-dostizhenij-i-problem>

بحث اصلاح آموزش دینی در قرقیزستان

نمایندگان شورای عالی قرقیزستان در اثنای بحث لزوم اعمال اصلاحات در نظام آموزشی، آموزش دینی را نیز مد نظر قرار دادند. آموزش دینی در قرقیزستان به صورت آموزش مذهبی ویژه و دوره های کوتاه مدت مذهبی برای بزرگسالان و خردسالان ارائه می شود. این حوزه تحت کنترل کمیسیون دولتی امور ادیان و سازمان های مذهبی و نمایندگی های آنها قرار دارد و وزارت آموزش و علوم جمهوری قرقیزستان تأثیر و نفوذی در آنها ندارد. داستان یکشیف نماینده شورای عالی قرقیزستان در جریان بحث درباره لایحه اصلاح نظام آموزشی، پیشنهاد کرد که قانون جداگانه ای مبنی بر الزامی بودن جواز آموزش دینی تدوین شود.

داستان یکشیف

آرازبیک مولدالیف رییس سابق کمیسیون دولتی امور ادیان قرقیزستان در مصاحبه با سایت Vesti.kg از ابتکار این نماینده پارلمان حمایت کرد. وی گفت: «هیچ استاندارد برای آموزش درس دینی در قرقیزستان وجود ندارد. یک زمان ما برنامه ای درباره این موضوع تهیه کرده بودیم. اکثر مردم ما حتی نمی دانند که الهیات، خداشناسی است و اینکه این یک رشته سکولار نیست. به عنوان مثال، دانشگاه دولتی اوش و دانشگاه قرقیزی-ترکی «ماناس»، دانشکده الهیات دارند و فارغ التحصیلان آن با مدرک سکولار جزء فعالان مذهبی می شوند. بر اساس قانون اساسی، دین از دولت جدا است. بسیاری از افراد تحصیلات خود را در مدرسه به پایان می رسانند، اما نمی توانند در زمینه های مذهبی فعالیت کنند یا امام مسجد باشند یا حتی بسیاری از موسسات مدارک آنها را برای جذب در مشاغل مختلف دولتی نمی پذیرند. برای کسب جواز، نوع آموزش دینی باید مرتب و منظم شود».

آرازبیک مولدالیف

سال ۲۰۱۹ کمیسیون دولتی امور ادیان با مشارکت سازمان های مدنی و بین المللی محلی، پیش نویس «آیین نامه روش ارائه آموزش دینی در جمهوری قرقیزستان» را تهیه کرد که مقرر شد در پاییز همان سال به تصویب برسد، اما به دلایلی نامعلوم این پیش نویس تصویب نشد. اگرچه اصلاحات خوبی در حوزه تعلیم و تربیت دینی در این سند گنجانده شده است.

طبق دو ماده ۹ و ۳۴ قانون اساسی فعلی جمهوری قرقیزستان، دین از دولت جدا است. بنابراین، پیش نویس آیین نامه مذکور به گونه ای تهیه شد که مؤلفان آن سعی داشتند حوزه آموزش دینی را به نحوی مطابق با قوانین فعلی تنظیم کنند که حقوق کسی تضییع نشود. آنها از جمله بر قانون «آزادی دین و سازمان های مذهبی در جمهوری قرقیزستان» تاکید داشتند.

طبق بند ۳ ماده ۳ پیش نویس این آیین نامه، مؤسسات آموزشی دینی مشمول ثبت نام اجباری در کمیسیون دولتی امور ادیان هستند. سپس، طبق بند ۷ ماده ۳ آنها ملزم به ثبت نام دولتی به عنوان یک شخص حقوقی یا شعبه یک شخص حقوقی مطابق با قوانین جمهوری قرقیزستان هستند.

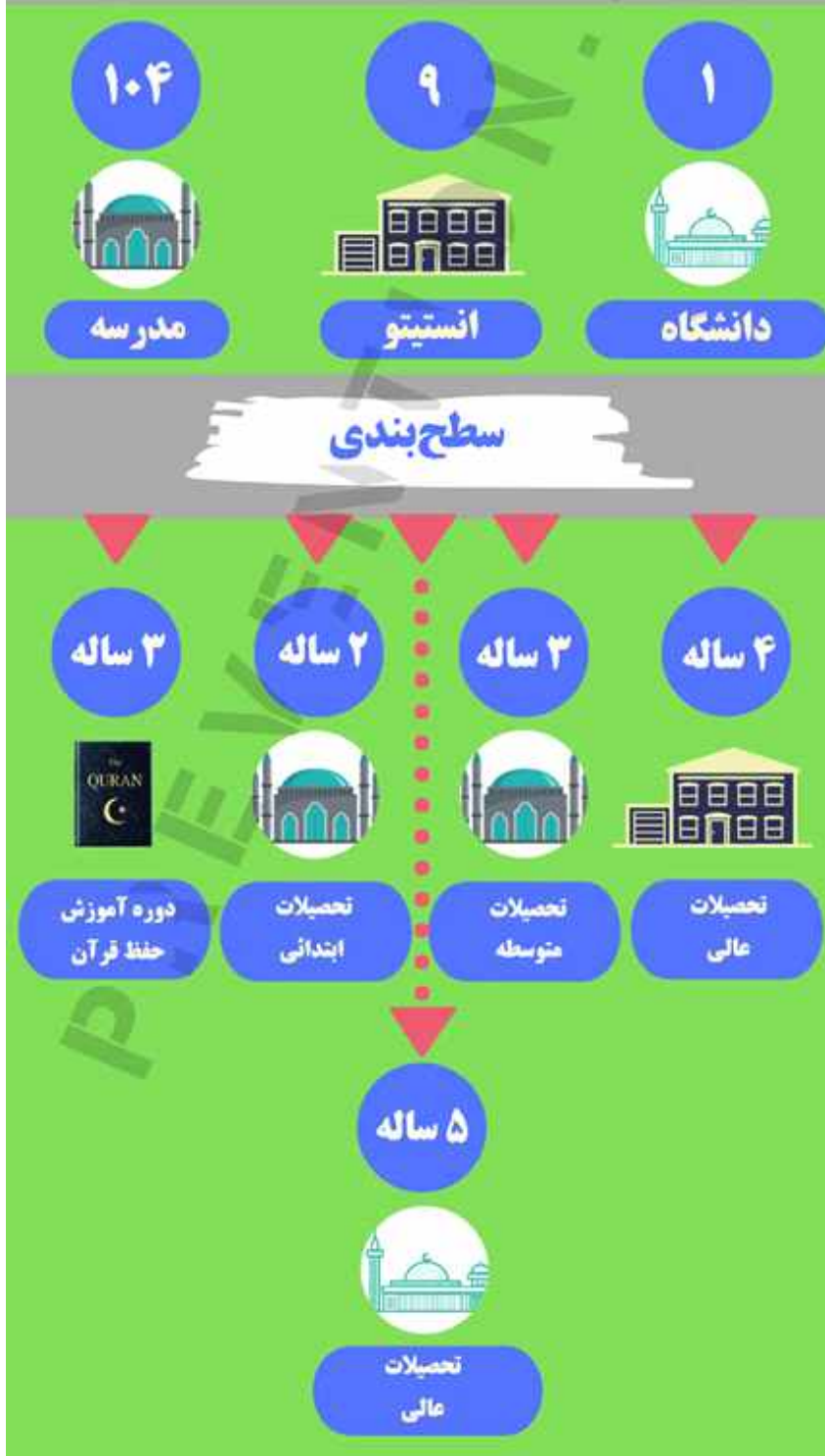
طبق بندهای ۶ و ۷ ماده ۴ پیش نویس این آیین نامه، افزودن درس های «تاریخ قرقیزستان»، «انسان و جامعه»، «تاریخ ادیان»، «زبان قرقیزی» و «ادبیات قرقیزی» در برنامه درسی مؤسسات آموزشی متوسطه دینی و نیز افزودن درس های «تاریخ قرقیزستان»، «مدنیت شناسی»، «دین شناسی»، «زبان قرقیزی»، «زبان روسی / خارجی»، «جغرافیا»، «جامعه شناسی»، «تاریخ جهان»، «روانشناسی و علوم تربیتی» و «فناوری اطلاعات» در برنامه مؤسسات آموزش عالی دینی الزامی است.

محتوای دروس فوق با دستور مشروطی ترک نهادهای مجاز ترویج امور دینی و آموزش مطابق با سطح دانش آموزان و دانشجویان به تصویب می رسد و از طریق گنجاندن این دروس در برنامه درسی اجباری مؤسسات آموزش دینی، وزارت آموزش و علوم کشور به آنها دسترسی جزئی پیدا می کند.

PREVENTION.KG

مؤسسات آموزشی اسلامی قزستان

طبق بند ۱۴ ماده ۴ پیش نویس این آیین نامه «مدرک تحصیلی صادر شده از مؤسسات آموزشی دینی متوسطه و عالی، در نظام آموزشی رسمی قزستان مدرک رسمی محسوب نمی شود». برای تایید رسمی این مدارک، افراد باید تمام مراحل صدور مجوز را همانند سایر مؤسسات آموزشی کشوری کنند.

بر اساس گزارش «اداره دینی مسلمانان قزستان (مفتیات)» در سال ۲۰۲۱ در سراسر کشور ۱۱۴ مدرسه دینی ثبت شده است که از این تعداد ۹۲ مدرسه مشغول به کار هستند.

جنبه های مختلف فعالیت مؤسسات آموزشی دینی، به ویژه مدارس، بارها مورد پژوهش قرار گرفته است.

قسمت ۲

PREVENTION.KG

مؤسسات آموزشی اسلامی قزوین

۱۰۴

مدرسه

۱۶

مدرسه

مرحله ۳

ابتدائی

۵۷

مدرسه

متوسطه

۲۲

مدرسه

پیشرفته

۲۵

مدرسه

با توجه به شرایط تحصیل، تجهیزات و اساتید میزان شهریه برای یک سال تحصیلی در مدرسه به شرح زیر است:

۶۰۰۰

صوم

۹۰۰۰

صوم

سال ۲۰۲۱ «مرکز مطالعات دینی کمیسیون دولتی امور ادیان جمهوری قرقیزستان» پژوهشی را در بین طلاب و معلمان ۵۵ مدرسه برای تعیین هویت مدنی ایشان انجام داد.

سال ۲۰۲۰ بنیاد «کودکی»، فعالیت مدارس شبانه روزی خصوصی، از جمله مدارس مذهبی را بررسی کرد. این رصد و پایش در استان های چوی، ایسیک کول، اوش، جلال آباد و باتکن انجام شد که بیشترین تعداد مؤسسات مذهبی خصوصی کودکان در آنها واقع شده است. در نتیجه این اقدام، شکاف های جدی در آموزش و پرورش کودکان آشکار شد. پژوهشگران این بنیاد بیشتر نگران دانش آموزان مدارس شبانه روزی مذهبی خصوصی هستند، زیرا آنها آموزش مدنی نمی بینند و لذا ممکن است در آینده به اقدامات غیرقانونی روی آورده و جذب گروه ها و جریان های افراط گرایی شوند.

سال ۲۰۱۷ «موسسه بولان» پژوهش بحث برانگیز خود با عنوان «آموزش دینی در قرقیزستان: مدارس مذهبی نیاز به اصلاحات فوری دارند» را ارائه داد. از جمله نتایج این پژوهش، می توان به بند زیر اشاره کرد: «در ۹۵ درصد مدارس هیچ درس امروزی (جامعه شناسی، فیزیک، ریاضی و...) وجود ندارد و در ۵ درصد باقی مانده دروس امروزی به صورت موقت تدریس می شود. به عبارت دیگر، اگر متولیان بودجه لازم را اختصاص دهند، درس ها برگزار می شوند، اما اگر بحران مالی پیش آید، خیر. طلابی که در مدارس تحصیل می کنند، باید تحصیلات سکولار نیز داشته باشند و شرایط برای تسلط آنها بر فناوری های جدید فراهم شود». در همین راستا، در سال ۲۰۱۳ موسسه بولان لایحه ای را برای تنظیم و کنترل فعالیت مؤسسات آموزشی دینی با عنوان «آموزش دینی و سازمان های مذهبی» پیشنهاد کرد که مورد تایید قرار نگرفت.

منبع:

<https://prevention.kg/?p=12821#:~:text=%D0%9E%D0%B1%D1%81%D1%83%D0%B6%D0%B4%D0%B0%D1%8F%20%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%8B%20%D0%B2%20%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B5%20%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%8F,%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%B8%20%D0%BD%D0%B5%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%BB%D0%B8%D1%86.>

افزایش خطر افراط گرایی در آسیای مرکزی

وزارت کشور جمهوری قرقیزستان از افزایش میزان تهدیدات افراطی و تروریستی در آسیای مرکزی خبر داد. این وزارتخانه اظهار نمود که سازمان های بین المللی افراطی و تروریستی به دنبال مشارکت فعال در درگیری های داخلی کشورهای منطقه هستند. به گفته وزارت کشور، گروه های مختلف مسلح غیرقانونی و سازمان های تروریستی بین المللی، مواضع خود را در جنوب افغانستان تقویت کرده و قصد ایجاد اقدامات انتحاری جدید را دارند.

«هدف آنها ایجاد خلافت است»

به گفته ماناس امان بایف نماینده اداره مبارزه با افراط گرایی و مهاجرت غیرقانونی وزارت کشور قرقیزستان، جنبش ها و سازمان های افراطی مانند طالبان و دولت اسلامی خراسان تأثیر خود را بر گروه های مشابه در آسیای مرکزی اعمال می کنند:

«در قرقیزستان فعالیت ۲۰ سازمان بین المللی افراطی - تروریستی و یک فرقه ممنوع شده است. از این میان، جنبش طالبان فعال است که تهدیدی برای آسیای مرکزی به شمار می رود. جنبش طالبان یک رقیب دارد که آن هم سازمان افراطی «دولت اسلامی خراسان» است. حوادثی که در افغانستان رخ می دهد، ممکن است یکپارچگی و امنیت کشور ما را تهدید کند. شما می توانید ببینید در ازبکستان و تاجیکستان که با ما هم مرز هستند، چه می گذرد. ایدئولوژی عمومی سازمان های افراطی - تروریستی با اصول سکولار در آسیای مرکزی و نظم قانون اساسی کشورهای منطقه مغایرت داشته و هدف آنها ایجاد خلافت است.»

این نماینده وزارت کشور، اطلاعات دقیقی در مورد تعداد اعضای سازمان های افراطی - تروریستی در قرقیزستان ارائه نکرد، اما خاطر نشان کرد که هر ۲۱ سازمان ممنوعه طرفداران خود را دارند.

شایان ذکر است که وزارت امور خارجه ازبکستان در تاریخ ۵ ژوئیه ۲۰۲۲ از سقوط پنج راکت در شهر ترمذ خبر داد که احتمال می رود از افغانستان پرتاب شده باشند. این وزارتخانه متذکر شد که «در حین سقوط موشک ها هیچ انفجاری رخ نداده و لذا هیچگونه تلفات جانی و مالی در پی نداشته است». نمایندگان حکومت طالبان اعلام کردند که تدابیری جهت بازداشت و مجازات افرادی که از افغانستان به سوی ازبکستان شلیک کردند، در حال اتخاذ است.

ماناس امان بايف

در تاریخ ۱۸ آوریل ۲۰۲۲ کاربران شبکه های اجتماعی نوشتند که تأسیسات نظامی استان سرخان دریای ازبکستان توسط ده راکت از افغانستان مورد هدف قرار گرفته است. با این حال، تاشکند رسماً این اطلاعات را تایید نکرده است.

همچنین به گزارش رادیو «صدای آمریکا»، سازمان افراطی «دولت اسلامی خراسان» در افغانستان ۱۰ موشک به سمت یک پایگاه نظامی در شهر ترمذ شلیک کرده است. گروه افراطی «دولت اسلامی خراسان» از زمانی که طالبان کنترل افغانستان را به دست گرفتند، حملات خود را افزایش داده است. این سازمان مخالف جنبش طالبان است.

«افراط گرایی و تروریسم از افغانستان صادر می شود»

بنا به گفته ی آرتور مدت بیکوف، معاون پیشین کمیته دولتی امنیت ملی قرقیزستان، جنبش طالبان که سال گذشته در افغانستان به قدرت رسید، افراط گرایی و تروریسم را صادر می کند.

«اگر صراحتاً بگویم، افراط گرایی و تروریسم از افغانستان صادر می شود. زیرا به واسطه فناوری های جدید، فرصت های بسیار خوبی برای ارتباط وجود دارد. آنها ممکن است به صورت مخفیانه فعالیت کنند تا در آینده، کشور اسلامی دیگری مشابه افغانستان در آسیای مرکزی بسازند. بنابراین، اگر بگویم خطراتی آسیای مرکزی را تهدید می کند، اشتباه نکرده ام. اگر یک قدرت واحد با آنها مخالفت کند، نسبت به انجام حمله تهاجمی محتاط خواهند بود. اما نباید فراموش کرد که آنها ۲۰ سال است که با ائتلاف تحت رهبری آمریکا، در حال جنگ هستند.»

اداره مبارزه با افراط گرایی و مهاجرت غیرقانونی وزارت کشور جمهوری قرقیزستان از ادامه کار برای منع فعالیت سازمان های افراطی - تروریستی خبر داد و اخیراً اعضای یکی از این سازمان ها را که قصد سازماندهی یک حمله تروریستی را داشتند، بازداشت کرد.

۷ ژوئیه ۲۰۲۲ کارمندان کمیته دولتی امنیت ملی قرقیزستان دو شهروند خارجی را که در حال آماده سازی و انجام یک اقدام تروریستی در حین اقامه ی نماز عید در شهر بیشکک بودند، بازداشت کردند. به گفته این وزارتخانه، بازداشت شدگان اعضای یک سازمان تروریستی بین المللی هستند و با استفاده از گذرنامه های جعلی از سوریه وارد شده اند.

آرتور مدت بیکوف

علاوه بر این، کمیته دولتی امنیت ملی در مورد بازداشت اتباع قرقیزستان که مرتبط با خارجی ها بودند گزارش داد، اما تعداد دقیق آنها را مشخص نکرد.

«اوضاع دینی همیشه پایدار نخواهد بود»

قوبانیچ بیک آباکیروف رئیس بخش کمیسیون دولتی امور ادیان معتقد است که هیچ دلیلی برای ترس در قرقیزستان وجود ندارد: «اینجا دلیلی برای ترس وجود ندارد. اما اوضاع دینی در همه کشورها همیشه پایدار نخواهد بود. هیچ کس نمی تواند تضمین کند که ۲۰-۳۰ سال ثبات در این حوزه وجود خواهد داشت. چون اوضاع مدام در حال تغییر است. ما اغلب اطلاعات سازمان هایی را که با حکم دادگاه ممنوع شده اند به سازمان های مجری قانون ارائه می کنیم. اما بیان بسیاری از آنها ممکن نیست».

قوبانیچ بیک آباکیروف

در قرقیزستان پیش نویس قانون جدیدی به منظور مقابله با گسستش ایدئولوژی سازمان های بین المللی تروریستی و افراطی ممنوعه در قرقیزستان به منظور حفظ حقوق بشر، آزادی و نظم قانون اساسی کشور تهیه شده است. این سند مورد بحث عمومی قرار گرفت و با در نظر گرفتن نظرات و پیشنهادات، برای بررسی به شورای عالی قرقیزستان ارسال شد.

در قرقیزستان ۲۱ سازمان به عنوان جنبش های مخرب، افراطی و تروریستی شناسایی شده اند و فعالیت آنها در خاک این کشور ممنوع است. لیست سازمان های ممنوعه به شرح ذیل است:

عنوان	تاریخ ممنوعیت
جنبش اسلامی ترکستان شرقی	۲۰ اوت ۲۰۰۳
سازمان آزادی ترکستان شرقی	۲۰ اوت ۲۰۰۳
حزب تحریر	۲۰ اوت ۲۰۰۳
حزب اسلامی ترکستان (جنبش اسلامی ازبکستان)	۲۰ اوت ۲۰۰۳
القاعده	۱۵ سپتامبر ۲۰۰۶
طالبان	۱۵ سپتامبر ۲۰۰۶
کنگره خلق کردستان	۱۱ ژوئن ۲۰۰۸
گروه جهاد (اتحادیه جهاد اسلامی)	۱۱ ژوئن ۲۰۰۸
کلیسای وحدت (کلیسای مون)	۲۲ فوریه ۲۰۱۲
جیش المهدی	۲۴ اکتبر ۲۰۱۲
جند الخلیفه	۲۴ اکتبر ۲۰۱۲
انصار الله	۲۴ اکتبر ۲۰۱۲
التکفیر و الهجره	۲۴ اکتبر ۲۰۱۲
اکرمیه	۱۴ مارس ۲۰۱۴
مواد و فعالیت های تبلیغاتی سعید بوریاتسکی	۱۴ مارس ۲۰۱۴
داعش	۱۳ فوریه ۲۰۱۵
کتابخانه الامام البخاری	۱۳ مه ۲۰۱۵
عاشقان جنت (جنت عاشق لری)	۱۳ مه ۲۰۱۵
جبهه النصره	۲۳ ژوئن ۲۰۱۵
جماعت التوحید و الجهاد	۱۷ مارس ۲۰۱۶
یقین انکار	۱۵ ژوئن ۲۰۱۷

منبع:

<https://rus.azattyk.org/a/31943805.html>

درس جدید ((تاریخ ادیان)) در مدارس قرقیزستان

در اوایل تابستان سال ۲۰۲۲ رئیس جمهور قرقیزستان، صادر جباروف، فرمانی مبنی بر افزودن درس جدید «تاریخ ادیان» به برنامه درسی مدارس را امضا کرد و اکنون وزارت آموزش و علوم در حال نهایی سازی برنامه درسی و تربیت معلمان برای تدریس این درس جدید است.

انتظارات و نگرانی ها:

بسیاری از والدین پس از آگاهی از اضافه شدن درس جدید به سایر دروس مدارس، در شبکه های اجتماعی ابراز نارضایتی کردند. دلیل اصلی نارضایتی والدین این بود که طبق قانون اساسی، قرقیزستان یک کشور سکولار است و دین از دولت جداست. آنها یادآور شدند که بر اساس این قانون، مدارس دولتی نیز یک مؤسسه سکولار محسوب می شوند و آموزش دین در آنها مغایر با قوانین سکولاریسم است.

قادر مالیکوف متخصص الهیات در توضیح این واکنش می گوید که در پهنه پسا شوروی، سکولاریسم بر اساس مدل الحادی درک می شود.

او می گوید: «سکولاریسم به معنای جدایی کامل دین از جامعه نیست. مردم ما این ایدئولوژی را از طریق آموزه های آتئیستی درک کرده اند. به همین دلیل است که اختلافات شکل می گیرد. در سایر کشورهای سکولار، این موضوع به این شدت حائز اهمیت نیست. به عنوان مثال، در ایالات متحده، رئیس جمهور با گذاردن دست خود روی کتاب مقدس سوگند یاد می کند. ملکه بریتانیای کبیر رئیس سکولار کلیسای انگلیکن است.»

قادر مالیکوف

به گفته این تئولوگ قرقیز، کشورهای شوروی سابق مدل فرانسوی سکولاریسم را اتخاذ کردند که در آن دین به عنوان یک رقیب ایدئولوژیک تلقی می شود. در مدل آلمانی که اکثر کشورهای اروپایی پیرو آن هستند، ارزش های دینی در جامعه باقی می ماند و جدایی تنها بین قدرت سیاسی و نهادهای مذهبی است. یک دولت سکولار، مطالعه دین از دیدگاه تاریخ را در مدارس و دانشگاه ها منع نمی کند.

وی می افزاید: «درس دینی در مدارس دینی و حوزه های علمیه تدریس می شود، اما درسی که برای تدریس در برنامه درسی مدارس دولتی پیشنهاد شده است، درس دین شناسی است. این درس مربوط به تاریخ تطبیقی ادیان اصلی است و به منظور بالا بردن سطح تساهل در جامعه و گسترش افق دید دانش آموزان معرفی شده است».

این روحانی سرشناس تأکید کرد که درس «تاریخ ادیان» هیچ مولفه آموزشی ندارد. به گفته وی، در فرمان رئیس جمهور نیز تأکید شده است که آموزش دین شناسی در مدارس باید بخشی از آموزش های بشردوستانه باشد و دانش صحیح در مورد دین، تاریخ ادیان و نقش آن در زندگی بشر و همچنین در مورد فرهنگ و حوزه معنوی و اخلاقی را به نسل جوان آموزش داده شود.

اختلافات در چه مورد بود؟

به گفته قادر مالیکوف، مسأله افزودن این درس به برنامه درسی مدارس دولتی از ۱۰ سال قبل مورد بحث بوده است. در این مدت کتاب های درسی نیز تدوین شد که بر سر محتوای آنها اختلافاتی وجود داشت. آلمازبیک توفتومامتوف مدیر مؤسسه دولتی دانش افزایی و بازآموزی نیز می گوید که مدت هاست که محتوای این درس مورد مباحثه بوده است.

او افزود: «این مسئله بسیار حساس است و نظرات مختلفی در مورد آن وجود دارد. ما دو کتاب درسی تهیه کردیم که اولی تایید نشد، اما تدریس کتاب دوم را در ۵۶ مدرسه قرقیزستان به صورت آزمایشی بررسی نمودیم. پس از آن باز هم بین متخصصین الهیات و معلمان اختلاف نظر شکل گرفت و در نتیجه کار به حالت تعلیق درآمد».

آلمازبیک توفتومامتوف

این روند در سال جاری و پس از فرمان ریاست جمهوری بار دیگر تشدید شده است. بر اساس این فرمان، درس «تاریخ ادیان» از پاییز امسال در هفته یک ساعت برای دانش آموزان پایه نهم تدریس و در آینده در برنامه درسی پایه های هفتم و هشتم نیز گنجانده خواهد شد. این کارشناس افزود: «اکنون آزمون این کتب درسی در حال تکمیل است و آزمون آنها به صورت کتبی و آنلاین ارائه خواهند شد. همچنین کتب درسی دین شناسی ضمن در نظر گرفتن افکار عمومی به روز رسانی خواهند شد».

به گفته وی، محتوای کتاب درسی را می توان به سه بخش تقسیم کرد. فصل اول شامل اطلاعات کلی درباره تاریخ پیدایش و توسعه ادیانی است که در قرقیزستان از آنها پیروی می شود. در بخش دوم اطلاعاتی در مورد ویژگی های آنها آورده شده است و فصل سوم به جریان های رادیکال می پردازد تا دانش آموزان از خطرات نفوذ آنها آگاه شوند.

مدرسان چه کسانی خواهد بود؟

وزارت آموزش و علوم گزارش داد که کادر آموزشی درس «تاریخ ادیان» متشکل از معلمان تاریخ و دین شناسان خواهد بود. قادر مالیکوف می گوید: «یک فرد دین شناس، کادر مذهبی نیست، امام هم نیست. ما در دانشگاه های لاییک، دانشکده های الهیات داریم که مطابق با برنامه های وزارت آموزش و علوم تدریس می کنند و فارغ التحصیلان آن با دریافت مدرک می توانند در موسسات سکولار و دولتی تدریس کنند». به نظر او، هم معلمان تاریخ و هم دین شناسان می توانند درس جدید را تدریس کنند، زیرا طرح درس شامل آشنایی سطحی با ادیان است و به آموزه ها و ارزش های آنها نمی پردازد. این درس حاوی دانشی است که می توان از دایره المعارف های سکولار نیز آن را به دست آورد.

در حال حاضر ۲۶۱۱ معلم تاریخ برای تدریس درس «تاریخ ادیان» تحت آموزش هستند ولی تعداد معلمانی که در حوزه دین شناسی فعالیت می کنند گزارش نشده است. فقط آن دسته از متخصصانی که پس از دوره دانش افزایی گواهینامه دریافت می کنند، مجاز به تدریس خواهند بود. آلمازبیک توفتومامتوف می گوید: «سوابق و فعالیت های همه معلمان و کارشناسان حوزه دین شناسی از سوی وزارت کشور و سازمان امنیت ملی، مورد بررسی دقیق قرار گرفت تا مشخص شود آیا آنها با فرقه های مذهبی و جنبش های رادیکال در ارتباط هستند یا خیر». وزارت آموزش و علوم تاکید می کند: «معلمان «تاریخ ادیان» باید دروس را طبق استانداردهای روز دنیا آموزش دهند و از چارچوب آن فراتر نروند. چنانچه معلم نظرات خود را تحمیل کند، دانش آموز و والدین می توانند ابتدا با مدیر مدرسه و در صورت لزوم با وزارتخانه تماس بگیرند».

منبع:

https://24.kg/obschestvo/242152_istoriya_religiy_kto_budet_uchit_detey_vsvetskih_shkolah_novo_mu_predmetu/

وضعیت و مشکلات مراکز آموزشی دین اسلام در قرقیزستان

در سال های اخیر نسبت به سنوات گذشته توجه خاصی به موضوعات حوزه مذهبی زندگی مردم قرقیزستان شده است. بر اساس نتایج حاصله از نظارت بر تمامی مناطق کشور توسط کمیسیون دولتی امور ادیان در سپتامبر ۲۰۱۴، مشکلاتی شناسایی و مشخص گردید که عمدتاً مربوط به حوزه های اسلامی است. در این قسمت به اختصار به برخی از آن موارد اشاره می گردد:

- نگرانی در مورد گسترش ایدئولوژی های جنبش های مذهبی مختلف، از جمله جنبش های رادیکال و افراطی.
- پایین بودن سطح تحصیلات برخی از امامان (منظور امامان جماعت مساجد است).
- اختلاف بین نمایندگان مذاهب و عقاید اسلامی، اختلاف نظر بین رهبران دینی و دانشمندی که در کشورهای مختلف خارجی تحصیل کرده اند.
- استفاده از دین به عنوان پوششی برای اعمال مجرمانه.
- فقدان وسایل و ساز و کارهای مفید جهت ارتقای معارف و ارزش های دینی در کودکان و نوجوانان.
- مشکلات مربوط به معرفی دروس دینی در مدارس سکولار و تدریس موضوعات سکولار در مدارس دینی و سایر مؤسسات آموزشی مرتبط با دین.
- نارضایتی از تاریخ های بحث برانگیز مراسم مذهبی در ماه مبارک رمضان.
- تنش های شدید قومی در جنوب کشور، خشونت و تبعیض علیه زنان.
- یکی از دلایل قشربندی جامعه مسلمانان قرقیزستان به انواع جماعت، خروج بی رویه اتباع این کشور از مجاری گوناگون به مؤسسات مختلف آموزشی اسلامی، معرفی ایدئولوژی غیر سنتی، فعالیت های تبلیغاتی و علاوه بر آن حمایت مالی دیگر کشورهای اسلامی از آنها است.

همانطور که در بالا نیز اشاره شد، مساله دیگری که برای کشور تهدید محسوب می شود، مشکل آموزش دین اسلام در قرقیزستان است که به لحاظ کمی و با تأخر کیفی به میزان قابل توجهی رو به افزایش است. مؤسسات آموزشی مذهبی موجود، در چارچوب قانون، مجوز دولتی ندارند و مدارک فارغ التحصیلی آنها توسط دولت به رسمیت شناخته نمی شود. رادیکالیزه شدن دین در کشور تا حدی ناشی از تأثیر مراکز افراطی مذهبی خارجی و مؤسسات آموزشی مذهبی بر باورهای دینی شهروندان است. جوانان برای فراگیری آموزش های دینی به کشورهای دیگر سفر می کنند. خطر ویژه این جریان، مشارکت دختران و زنان در فعالیت های افراطی است. برای نوسازی نظام تعلیم و تربیت دینی، تدوین و تصویب مفهوم و قانون «آموزش دینی» و همچنین اصلاح قانون «آموزش و پرورش» ضروری است که از آن طریق به دانشگاه های دینی اجازه داده می شود برنامه آموزشی خود را مطابق با استانداردهای دولتی جمهوری قرقیزستان اعتبار بخشند. در سال ۲۰۱۴، دولت قرقیزستان اقدام به تاسیس بنیاد توسعه فرهنگ معنوی به نام «ایمان» نمود که هدف اصلی آن توسعه فرهنگ معنوی و مذهبی، حمایت از اقدامات مبتکرانه با هدف افزایش ظرفیت معنوی و فکری شهروندان، کمک به دولت و جامعه مدنی در راستای تقویت روابط بین ادیان و همچنین هماهنگی، تساهل مذهبی، توسعه اشکال و روش های مؤثر مقابله با مظاهر افراط گرایی مذهبی است. علاوه بر این موارد، یکی دیگر از وظایف بنیاد «ایمان»، ذخیره گردش مالی است که از خیریه های خارج از کشور و در راستای توسعه فرهنگ و معارف اسلامی، هماهنگی فعالیت مؤسسات آموزشی دینی، تشکل های مذهبی، توسعه مفاهیم تربیت دینی و استانداردهای دولتی، ارتقای برنامه های درسی، توصیه های آموزشی و روش شناختی در چارچوب قوانین قرقیزستان به کشور تزریق می شود.

در ادامه و به عنوان نمونه، مشکلات یکی از مراکز تربیت اسلامی قرقیزستان به اختصار بررسی می شود. تابستان سال جاری (۲۰۲۲) وزارت آموزش و علوم قرقیزستان ۷۵۰ اردوی دانش آموزی افتتاح کرده است که در آن بیش از ۷ هزار کودک و نوجوان تحت تعلیم و پرورش هستند و علاوه بر این بیش از ده ها اردوی آموزشی زیر نظر فدراسیون اتحادیه های کارگری فعالیت می کنند، اما نمی توان تعداد دقیقی از اردوهای تابستانی مذهبی که پدیده ای نسبتاً جدید برای قرقیزستان است، ارائه نمود. نمونه مورد بررسی، یکی از اردوهای دینی ویژه دختران است.

این اردوی دانش آموزی فقط برای حضور دختران مهیا شده است. در این مکان ۶۰ دختر ۹ تا ۱۲ ساله اصول دین اسلام را می آموزند. بنیانگذاران اردوگاه مدعی هستند که هدف آنها تربیت کودکان بر اساس اصول اسلام سنتی است. محبت سلیمان او، معلم این اردوگاه می گوید: «ما جوانان را امر به معروف و نهی از منکر می کنیم. باید به کودکان، دین را آموخت. برخی از والدین فرزندانمان را به پدر و مادرانشان سپرده اند و به آنها اهمیتی نمی دهند. بچه ها همیشه مشغول بازی و تماشای فیلم در گوشی هایشان هستند. بسیاری از والدین شکایت دارند که کودکان مدام پای گوشی است، تکالیفش را انجام نمی دهد و به حرف آنها گوش نمی کند. آنها از ما می خواهند که به فرزندانمان تعلیم دهیم. هدف ما آموزش و ادای احترام به والدین است.»

کودکان طی مدت ۱۵ روز برخی از سوره های قرآن را یاد گرفته و حفظ می کنند و نحوه صحیح وضو گرفتن و نماز خواندن را می آموزند. برخی از دانش آموزان، پیش از حضور در این اردوگاه نماز نمی خواندند و برخی تازه شروع به یادگیری اصول اسلام کرده اند.

راضیه تاش بیک او، معلم دیگر اردوگاه می گوید: «اینجا یک خانه سه طبقه است. من در طبقه دوم مشغول تدریس هستم و سه کلاس دارم که دانش آموزانش پیش از این هرگز آموزه های اسلام را نخوانده اند. بنده به آنها زبان عربی، تجوید قرآن کریم و تربیت اسلامی را آموزش می دهم. کتاب های درسی ما مورد استفاده تمامی اردوهای مذهبی قرقیزستان است و هیچ ربطی به تروریسم ندارند. ما اینجا احادیث، نماز، سنت، اخلاق، نحوه رفتار در هنگام غذا خوردن و غیره را آموزش می دهیم.»

امینه دانش آموز می گوید: «ما در این اردو گاه نحوه صحیح خواندن قرآن و سنت و حدیث را می آموزیم. ما به طور کلی به آموزش مبانی پنج گانه اسلام پرداخته ایم. علاوه بر این، می توانیم سه زبان خارجی عربی، ترکی و انگلیسی را نیز انتخاب کنیم».

به گفته معلمان این اردو، هر یک از آنها دارای تحصیلات دینی و سابقه تدریس هستند. به عنوان مثال، راضیه تاش بیک او رشته الهیات و فقه خوانده است. او می گوید: «دخترها از روز دوشنبه تا جمعه اینجا می مانند و آخر هفته به منازلشان بازمی گردند و روز یکشنبه دوباره پیش ما می آیند».

چندی پیش شبکه های اجتماعی اعلام کرده بودند که کودکان این اردو مجبور به زندگی در شرایط غیربهداشتی هستند. بنابراین مرکز نظارت بهداشتی و اپیدمیولوژیک شهر بیشکک از این اردو بازدید و مواردی را ثبت نمود.

آیناگول سایاق او، دکتر مرکز نظارت بهداشتی و اپیدمیولوژیک می گوید: «نامه ای از طرف اداره بخش لنین آمد و ما بر اساس آن شرایط بهداشتی این اردوی دانش آموزی را بازرسی کردیم و طی بررسی مشخص شد که مجوز کار ندارند. مجوز ثبت نهاد مذهبی برای آنها صادر شده، اما مجوزی برای اردو ندارند. کارگران اردو معاینه پزشکی نشده اند و بدون دفترچه بهداشت کار می کنند. از این رو طبق قانون رسیدگی به تخلفات، پروتکلی تنظیم و جریمه نقدی صادر شد که ۳ هزار سوم (حدود ۳۵ یورو) بود».

سازماندهی این اردو ۱۳ ژوئن ۲۰۲۲ در کمیسیون دولتی امور ادیان به ثبت رسیده است، اما مجوزی برای افتتاح اردو یا ارائه آموزش ندارد. به گفته مؤسسان، این اردو به درخواست والدین در سال جاری افتتاح شد و تمامی دروس بر اساس کتاب های مفتیات تدریس می شود.

سمیع الدین آتابایف قاضی بیشکک می گوید: «در طول همه گیری کرونا چنین اردو گاه هایی سازماندهی نشدند. بنابراین امسال مفتیات دستور شفاهی داد که اگر کسی امکان دارد، اردوی دانش آموزی راه اندازی کند. طبق اساسنامه، دستوراتی نیز به روسای مؤسسات آموزشی داده شد. مجوزها و مدارک از کمیسیون دولتی امور ادیان دریافت شده اند. ما این کار را به مؤسسات آموزشی سپردیم. آنها خواندن قرآن و سوره های لازم برای اقامه نماز و احکام نماز را یاد می دهند. همه این موارد به طور کامل، مطابق با مذهب حنفی تدریس می شود. سایر عقاید و مذاهب اسلامی جایز نیست».

گلشن عبدالله یوا، کارشناس ارشد وزارت آموزش و علوم می گوید: «برای افتتاح و برگزاری اردو لازم است به مقامات محلی اطلاع داده شود. آنها همچنین باید الزامات مرکز نظارت بهداشتی و اپیدمیولوژیک را رعایت کنند. علاوه بر این، داشتن گواهی سلامت برای کودکان تحت آموزش الزامی است. شاید خدای نکرده کودکی دچار صرع باشد. آنها در قبال بچه ها مسئول هستند. همچنین الزامی است که مسئولین اردو گاه، برنامه های آموزشی خود را به ادارات آموزش و پرورش اطلاع دهند، زیرا مطابق قانون اساسی، آموزش باید سکولار باشد». قوانین قرقیزستان آموزش مذهبی را برای کودکان در نظر نگرفته است، اما در اینترنت ده ها آگهی در مورد اردوها و مهد کودک های مذهبی وجود دارد.

جمال فرونت بیک قیزی، رئیس سازمان غیردولتی «متکلم» اظهار داشت که «مؤسسان اردوهای مذهبی می گویند که والدین از آنها این چنین اردوهایی را می خواهند. اما این کار به صورت رایگان انجام نمی شود و در واقع یک فعالیت تجاری است. بنابراین اسناد کمیسیون دولتی امور ادیان و مفتیات باید کامل و قانونی تهیه شده باشند. درست است که تقاضای مردم بسیار زیاد است، اما ما موظفیم که این کار را در چارچوب قوانین کشور انجام دهیم. اگر خدای ناکرده بچه غرق شد یا مسموم شد، متولی مسئول خواهد بود. یا اگر معلم در جهت مسائل دیگری صحبت کند و مسئولین مربوطه طی بازرسی متوجه آن مساله شوند، این امر منجر به نتایج مطلوبی نخواهد شد. بنابراین، از همان ابتدا بهتر است که تدریس دروس بر اساس برنامه ای که مطابق با الزامات دولتی است انجام شود».

اصیل بیک دولت علی یف معلم و کارشناس می گوید: «روش خاصی برای کار با کودکان و نوجوانان وجود دارد. دانش آموزان آنچه را که معلمان می گویند عین حقیقت می پندارند. چنین تهدیدی وجود دارد که اگر معلم اصرار کند که نماز یا حجاب واجب است، بچه آن را بدیهی می داند و فقط به آن عمل می کند. من از این رفتار می ترسم».

بنا به اعتقاد کارشناسان قرقیز، برای حمایت از تشکل های مذهبی و تقویت گفتگو و ایجاد پیوند بین ادیان، تشکیل شورایی متشکل از نمایندگان تشکل های مذهبی و سکولار ضروری است که وظیفه اصلی آن ایجاد تعامل سازنده بین حکومت و دین در جهت حل مشکلات اجتماعی جامعه این کشور باشد.

لازمه ترویج سیاست دولت در خصوص ادیان، فعالیت از طریق رسانه های جمعی، سازماندهی برنامه های آموزشی پرمخاطب تلویزیونی و رادیویی در زمینه مسائل مذهبی است که با هدف آموزش احترام متقابل به بینندگان، شنوندگان و خوانندگان و تحمل ویژگی های دیگر باورهای دینی و احترام به فرهنگ در روابط فی مابین نمایندگان مذاهب مختلف صورت می گیرد.

منبع:

<https://issuu.com/dimasonya1944/docs/nbg-02-2017>

<https://rus.azattyk.org/a/31934599.html>

وادیسی فرهنگسکی سفارت جمهوری اسلامی ایران در قزستان
Культурное представительство
при Посольстве ИРИ в КР

